

מעדני אשר

גיליון שע"ז
(שנה ח')
פרשת פנחס תשע"א

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של
הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

מדוע אין מברכים על מצות עינוי ביום כיפור?

יש להקשות: כיון דמצות עינוי היא מצוה ככל המצוות, מדוע אין מברכים על זה ברכת המצות לפני קיומה כמו שמברכים על כל מצוה קודם לעשייתה, כן מקשה בשדה חמד מערכת יום כיפור ע"מ 172.

איכא כמה תרוצים:

א. משום שלא תקנו ברכה אלא על דבר שהוא במעשה כגון להתעטף בציצית או להניח תפילין וכיוצא, אבל על מצוה שהיא בלא מעשה לא תקנו ברכה כמו שלא תקנו ברכה על קיום הלואין, וזה פשוט ומוסכם דעל מניעה אין שייך לברך ואם כן איך יברך על מה שאינו אוכל ושותה דאם כן יהיה כל היום כולו יושב ומברך, כך תירץ בשדה חמד מערכת יום כיפור ע"מ 172.

ב. על פי מה שכתבו הקדמונים עיני שו"ת הרשב"א חלק א' סימן י"ח דעל מצוה הבאה בעבירה אין מברכין כגון השבת גולה וריבית ושריפת נותר וכיוצא, ואם כן כיון דמצוות עינוי ביום הכיפורים באה על חטא לכפר על עוונותינו כדכתיב בפרשת אחרי תענו את נפשותיכם וכו' כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' וכן כתב רבינו החינוך במצוה ש"ג משרשי המצוה שהיא **מחסידי השם יתברך על ביותיו לקבוע יום אחד לכפר על החטאים** וכן כתב רבינו הטור בריש סימן תר"ד וכיון שהברכה באה לתקן מה שחטא לכן אין מברכין, כך כתב בספר יפה ללב חלק הששי הנספח לספר לב חיים ח"ג בהשמטות שבתחילת הספר.

ג. מצות עינוי היא מערב עד ערב ומתנאי המצוות כדי לברך עליהן ברכה ראשונה, אחת היא שתהא נגמרת, ובמצוה זו איכא למיחש שמא יאחזנו בולמוס ולא אתי עשה השלמה לגמור המצוה, כדין ענינו סימן תקס"ה סעיף ג' לסברת היש אומרים ובצירוף טעם הראשון גם השליח צבור לא יברך, כך תירץ בספר יפה ללב חלק הששי הנספח לספר לב חיים ח"ג בהשמטות שבתחילת הספר.

אבל השדה חמד הקשה עליו: דטעם זה אינו נוח לי, לפי שיש לפקפק קצת, דאף למה שכתב הרמ"א שנהגו בכל התעניות אפילו בתענית צבור שלא לומר עינוי אלא במנחה, ואין כן מנהגינו אלא בתענית צבור אומרים אותו גם בשחרית, מכל מקום אם נדמה ברכה על העינוי לעינוי, היה להם לתקן ברכה על העינוי בעלות המנחה, דומיא דאמירת עננו ואף שכל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן מכל מקום במצווה שאי אפשר לברך קודם לעשייה אם המצוה נמשכת מברך עליה אף אחר העשייה וכיון שברכה זו אי אפשר לברכה קודם עשייה היה לנו לברך בזמן המנחה שבזמן קצר כזה לא חיישין לשמא יאחזנו בולמוס כמו שאין חוששין לזה ואומרים עננו במנחה, ואף שיש לחלק בין אמירת עננו לברכה כמובן, מכל מקום מידי פקוק לא יצא.

האם מותר לעשות פעולות בערב יום כיפור כדי שלא ירגיש את הצום? בפרשתו כ"ט ז' ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קודש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם וגו'.

יש לחקור האם מותר ליטול בערב יום כיפור כדורים כדי שלא ירגיש את הצום או דילמא אסור דמבטל מצות עינוי.

הנה בשדה חמד מערכת יום הכיפורים סימן א' בסופו מביא מחכם אחד שנסתפק וז"ל יש לחקור הא דנהגין כמה אנשים לעשות בערב יום כיפור סגולות שונות שלא ירגישו הצום ואחרים מתחכמים עוד לאמר שזה הסגולה היא יותר בדוקה ומנוסה שלא יבא שום תאוה לא לאכילה ולא לשתייה, ואני העני בדעת חושש אם נכון לעשות כן דפשוטות הקרא דכל הנפש אשר לא תעונה וגו' הוא חיוב להיות בו בעינוי, ואיך נעשה דברים הגורמים להסיר העינוי ביום הקדוש הזה ע"ש שהאריך באריכות גדולה.

וכן בהליכות שלמה יום כיפור פרק שישי בדבר הלכה ס"ק ט"ז להגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל כתב וז"ל אדם בריא, נהי דמותר לו וגם יש מצוה לאכול בתשעה לחודש יותר מכרגיל, מ"מ העושה טצדקי ע"י ויטמינים למנוע או להקל מעליו את העינוי לאו שפיר עביד, מ"מ חולה אע"פ שאין בו סכנה שאני ומותר בויטמינים בערב יום כיפור, ומ"מ גם לבריא נראה דאין בכך איסור מצד הדין רק דאין נכון לעשותו.

וכן בשו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן רט"ז נשאל בשאלה הנ"ל ומסיק: פשיטא דמותר, אף דאנו צריכין לדון על הנאת מעיו שיש לו מזה ביום כיפור, מ"מ הרי מעשה אכילה שלו נעשה בערב יום כיפור ולא ביום כיפור עצמו, א"כ לפע"ד זה דמי ממש למי שאכל ושבוע בערב יום כיפור, ורוצה לאכול אח"כ סמוך לחשכה עוד מאכל בכוונה שיהיה אכילה מרובה, וישהה ממילא גם זמן העיכול יותר, וכל זמן שהמאכל אינו מתעכל אינו רעב, כמו שמבואר בגמ' ברכות י"ג כמה שיעור עיכול כל זמן שאינו רעב, ועיין בגמ' שבת ק"ה ב' וידע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים, חזינן דהרעב בא יחד עם עיכול מאכל שבמעיו, הכי יעלה על הדעת שאסור לעשות כן.

ואם משום שעושה בכוונה בכדי שלא יסבול הרעב, וביום הכיפור עינוי כתיב, מה בכך אדרבה לשון רש"י ביומא פ"א ב' וז"ל כלומר התקן עצמך בתשעה כדי שתוכל להתענות בעשרה, ובר"ה ט' א' כתב ז"ל כל דמפיש באכילה ושתייה טפי עדיף, א"כ ברור דמותר כיון דנעשה הכל מערב יום כיפור.

גיליון זה נודב ע"י ידידינו

הנגיד הנכבד

הרב יחיאל מיכל הלוי טאובר שליט"א מאנסי

לרגל שמחת הולדת נכדו

בן לבנו ידידינו הרב"ג עמרם נתן שליט"א ירושלים

מחבר הגליון הנפלא בכורי ענבים

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליה בכל אשר יפנה

מדוע התענה רבא ב' ימים ביום כיפור?

הא היה לו סימן מובהק מתי יום כיפור?

איתא בגמ' ראש השנה כ"א דרבא נהג להתענות שני ימים יום כיפור משום ספיקא דיומא כמו בכל יו"ט שנוהגים בחוץ לארץ שני ימים משום ספיקא דיומא.

יש להקשות: מדוע היה צריך להתענות ב' ימים, הרי היה לו סימן מובהק מתי יום כיפור, דאמרין בגמ' תענית כ"א ע"ב דלרבא אתא שלמא ממתבתא דרקייעא כל ערב יום כיפור, א"כ מתי שהגיע הבת קול ידע שהיום ערב יום כיפור ומדוע צם ב' ימים, ובשלמא לגירסת הר"ח דגורס שרבה התענה ב' ימים אתי שפיר, אבל לשאר הגרסאות שגורים רבא קשה, כך הקשה החיד"א בספרו פתח עינים ראש השנה כ"א, וכן בשפת אמת שם, וכן בערוך לנר שם בראש השנה, וכן בשמחת יו"ט ביצה ו' ע"א, וכן בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סימן רנ"ט וכן בכלי חמדה פרשת אמור, וכן בשו"ת יד יצחק חלק ב' סימן ז'.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון דיום כיפור שקובעים בגולה מועיל אפילו בטעות, א"כ גם הסכמת שלום מרקייעא היה ג"כ לפי קביעות בני הגולה א"כ אין זה סימן לסמוך על זה, כך תירץ בספר שמחת יו"ט להגאון מפלאק ביצה ו' ע"א.

ב. אלא ביום כיפור הראשון קיבל שלמא, אלא לאחר שהתענה ב' ימים זה אחר זה והיה רגיל בכך, זכה שישלחו לו שלמא מן שמאי במעלי דיומא דכפורי ומזה ידע מתי יום כיפור, כך תירץ השפת אמת ראש השנה כ"א, וכן בשו"ת יד יצחק חלק ב' סימן ז', וכן בספר בניהו תענית כ"א ע"ב, וכן בשו"ת מקום שמואל בשער התרוצים שם בתענית, וכן בערוך לנר ראש השנה כ"א.

ג. אף שידע בברור מתי יום כיפור מן הסימן שהגיע לו, אפ"ה היה מחמיר על עצמו לעשותו ב' ימים כמו שאר ימים טובים של גלויות, כך תירץ בספר מתת אלהים תענית כ"א, וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן ט"ו ס"ק ב'.

ד. כיון דתורה לא בשמים אין לסמוך על זה לעשות יום כיפור מזה שקיבל שלום מן השמים, כך הביא תרוץ זה בשו"ת יד יצחק חלק ב' סימן ז'.

אבל מדה: דדוקא היכא שיש מחלוקת באיזה ענין אין כח ביד שמים להכריע, אבל הכא דאין שום מחלוקת אפשר לסמוך על זה.

וכן בכלי חמדה פרשת אמור **מדה תרוץ הנ"ל** דדוקא בספיקא דדינא אמרינן תורה לא בשמים, אבל כאן כיון שבא רק לברר המציאות לא אמרינן תורה לא בשמים הוא, וכבר קדים יסוד זה במשנה למלך פרק ט' מהלכות אישות הלכה ו', ועיין בשו"ת יד אליהו רוגלר יור"ד סימן מ"ג.

ה. ע"פ מה דאמרין בגמ' חולין קל"ג ע"ב כשרבא אכל מתנות כהונה כתב ברש"י שם שהיה נזוף מאותו סיפור וכשרצו מהשמים להודיע לו פסוק רע לא הודיעו לו אלא לאמורא השני שלא אכל, א"כ דחזינן שדברים רעים לא הודיעו משום דנהיה נזוף, א"כ כ"ש דדברים טובים דהיינו שלום בע"כ פסק כבר ומאז צם יומים, כך תירץ הגר"ש אלישיב שליט"א בספרו הערות למסכת ראש השנה.

מדוע מאחרין האנשים לבא לבית הכנסת ביו"ט

וכי הגברים מכינים את הסעודה?

בפרשתן כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו' אבל אוכל נפש מותר ע"י בית יוסף אור"ח סי' תצ"ה בשם הרב המגיד.

איתא בגמ' מגילה כ"ג עמוד א דביום טוב מאחרין לבא לבית הכנסת, וברש"י שצריך לטרוח בסעודת יום טוב, כך מפורש במסכת סופרים בפרק יח ד'.

יש להקשות: הרי להכין צרכי הסעודה זה לא מלאכת אנשים, א"כ מדוע הם מאחרים, כך מקשה היעב"ץ בהגהות שם.

ומתיר היעב"ץ: דהגברים צריכין לשמור הבית והבנים בעוד שנשותיהן עסוקות בצרכי הסעודה, גם הנשים צריכות סיוע אנשיהן.

איך היה מותר ביום כפורים לרקוד במחולות?

איתא במשנה תענית כ"ו ע"ב לא היו ימים טובים לישראל כיום הכפורים שבהם בנות ישראל יוצאים בתופים ובמחילות.

יש להקשות: איך מותר לרקוד, הא קימ"ל ביצה ל"ו אור"ח סימן של"ט דאסור לרקוד ביו"ט שמא יתקן כלי שיר, כך הקשה בשו"ת שואל ומשיב מהדורא חמישי חלק א' סימן ג' בא"ד ד"ה אחר זמן רב, וכן בשו"ת התעוררות תשובה ח"א סימן קע"ד, וכן בשמחת יו"ט ביצה ל"ו ע"ב, וכן בהגהות בית שאול על המשניות.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון דהמנהג כבר היה בימי שלמה לא רצו לבטל את זה משום פרו ורבו, כך תירץ בשואל ומשיב הנ"ל.

ב. כיון דהיה רבים לא גזרו ובפרט במצוה, כך תירץ הנ"ל.

ג. ע"פ מה דמבואר אור"ח סימן ער"ה ס"ק ח' דאף דקימ"ל דאסור לקרות בשבת לאור הנר גזירה שמא יטה, מ"מ נוהגים לקרות בליל יום הכפורים לאור הנר מפני שאימת יום הכפורים עליהם, ולא חיישינן שמא יבא להטות, א"כ ה"נ בענין דידן, כך תירץ לי ידידי הרה"ג רבי שמשון בלומנטל שליט"א ר"מ בקרית צאנו נתניה.

האם כשהיה מצות עליה לרגל לא היו צריכים לשבת בסוכה?

בפרשתן כ"ט י"ב וחגותם לה' שבעת ימים וגו'.

יש להקשות: מדוע לא כתב כאן דיני החג "בסוכות תשב"ו" כמו שכתב "מצות יאכל" כ"ח י"ז בפסח, ובראש השנה לגיל פסוק א' "יום תרועה יהיה לכם", כך מקשה המשך חכמה בפרשתן.

ומתיר: משום דבחג היו צריכים כולם להיראות לפני ה' בשילה או בבית העולמים וכי יעלו כולם, אז פטורים מדין הולכי דרכים, ומשום מצטער, ופטורים מסוכה, לכן לא הזכיר זה.

אבל בחלקת יואב בקבא דקושייתא סימן פ"א **הקשה על הא דאיתא בגמ'** סוכה י' עמוד ב' דרב חסדא ורבה בר רב הונא בעת שהלכו להקביל פני הריש גלותא ברגל לנו בלילה בסוכה דפסולה, וטעמם דואיל והם עסוקים במצות הקבלת פני רבו פטורים הם מן הסוכה, חזינן דכשהולך לקיים מצות הקבלת פני רבו פטור מסוכה אף שנח בלילה, הקשה איך היו כל ישראל מחוייבין בסוכה בלילה הראשונה הרי הלכו להקביל פני השכינה מטעם יראה כל זכורך, איכא כמה תרוצים ליישב קושיא הנ"ל עיין בקבא דתרוצא.

האם יש ענין שלויים לא יעשו מלאכה בראש חודש?

בפרשתן כ"ח י"א ובראשי חדשיכם וגו'.

קימ"ל אור"ח סימן תי"ז ראש חודש מותר בעשיית מלאכה, והנשים שנוהגות שלא לעשות בו מלאכה הוא מנהג טוב.

ובטעם הדבר: איתא בפרקי דרבי אליעזר פרק מ"ד לפי שלא רצו הנשים ליתן נזמיהן לעגל קיבלו מתנה את ראש חודש.

ובשו"ת תשב"ץ חלק ג' סימן רמ"ד כתב ושמעתי מאחי ה"ר יהודה טעם לדבר לפי שהמועדים נתקנו כנגד האבות, פסח כנגד אברהם שנאמר לושי ועשי עוגות ופסח היה, שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב שנאמר ולמקנהו עשה סוכות, וי"ב ראשי חדשי' שגם הם נקראים מועדים כנגד י"ב שבטים וכשחטאו בעגל נטלו מהם ונתנו לנשותיהם לזכר שלא היו באותו חטא, וכן כתב במטה משה אות תקל"א.

יש להקשות: א"כ שבת לוי שלא היו במעשה העגל האם להם יש נמי ענין שלא לעשות מלאכה בראש חודש כך מקשה בארחות חיים סימן תי"ז, וכן ביפה ללב סימן תי"ז, וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן מ' ס"ק ז' עיי"ש מה שתיירץ.

מדוע קיבל פנחס שכר בעולם הזה

הרי אמרינו בגמ' דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא?

בפרשתו כ"ה י"א פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם.

איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום.

יש להקשות: הרי אמרינו בגמ' קדושין ל"ט ע"ב דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, א"כ מדוע פנחס כן קיבל שכר בעולם הזה, כך מקשה החתם סופר בפרשתו, וכן בחנוכת התורה, וכן בדברי שאול בפרשתו, וכן הפרי מגדים בספרו תיבת גמא, וכן החיד"א.

איכא כמה תרוצים:

א. טעם הדבר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא משום דקיימא לן דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, ואיזהו סוף של אדם הוי אומר לאחר מיתה, והנה פנחס זה אליהו שלעולם הוא חי, ועליו אי אפשר לומר לשלם לו שכרו לבסוף, כיון דאין לו סוף, אם כן בדין הוא שיטול שכרו תיכף ומיד, כך תירץ בחנוכת התורה בפרשתו, וכן החיד"א בספרו ראש דוד.

ב. ע"פ מה שכתב בספר עשרה מאמרות הטעם ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מפני שהמצוה הוא נצחיי לכן צריך להיות השכר גם כן נצחיי, לפיכך שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דימינו כצל עובר ואם ינתן לו שכרו ואחר כך ימות אם כן לא יהיה השכר נצחיי, מה שאין כן בהנתן לו לאחר מיתתו אם כן יהיה השכר נצחיי, והנה איתא בזוהר הקדוש דפנחס כשהרג את זמרי נתקבצו כל שבטו של שמעון ורצו להרגו פרח נשמתו של פנחס ונכנס בו נשמת נדב ואביהו, וזה הוא כוונת הפסוק פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, הוה ליה למימר בן בנו של אהרן, אלא אף שהוא בן אלעזר, מכל מקום הוא בן אהרן ממש, וזה בן אלעזר בן אהרן, נמצא דלמידן מזה שפנחס כבר טעם טעם מיתה ותו לית ליה מיתה אחרת אחריה דפנחס הוא אליהו, אם כן יש לומר דזהו שאמר המדרש בדין הוא שיטול שכרו דלגביה יהיה בחיים גם כן נצחיי, כך כתב בחנוכת התורה בפרשתו.

ג. ע"פ מה שהקשו המפרשים בהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הרי הקב"ה שומר את כל התורה א"כ הרי עובר על כל תלין במה שאינו משלם שכר מיד בעולם הזה, ומתריצים ע"פ מה דקיימ"ל דשכרו ע"י שליח ליכא כל תלין, לכן אינו עובר דהקב"ה נתן את התורה ע"י משה רבינו לכן אינו עובר על כל תלין, וזה דווקא בשאר ישראל, אבל הכהנים הנגשים אל ה' והיה להם מחיצה בפני עצמה הם שמעו הכל מפי הגבורה ולכן יש להם שכר מצוה בהאי עלמא, וא"כ למ"ד שכבר נתכהן פנחס מאז היה גם הוא בכללם אלא שנתכהן עתה בכהונה גדולה, וא"כ גם לו יותן שכרו בהאי עלמא, וזהו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן דייקא, א"כ בדין הוא שיטול שכרו, כך תירץ בחתם סופר בספרו תורת משה.

ד. הקב"ה אין משלם שכר בעולם הזה כי פן יקלקל דרכיו וישמן ישורון ויעבט אלא אחז"ל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ופנחס קידש שם שמים ברבים וזכה רבים ויוכל להינתן לו שכרו מיד ובטוח בו שלא יקלקל דרכיו, והיינו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי בתוכם דייקי, ולכן בדין הוא שיטול שכרו, כך תירץ בחתם סופר בספרו תורת משה, וכן בכתב סופר, אבל בתיבת גמא דחה תרוץ הנ"ל ע"ש.

ה. ע"פ מה שכתבו הפוסקים בדבר שליכא חיוב מדינא לעשות אמרינו שכר מצוה בהאי עלמא איכא, א"כ כאן שפנחס הרג, לא מדינא רק מדין קנאין פוגעין, א"כ מגיע לו שכר, מעדיני אשר.

מדוע בשבת יש שנוהגים להתפלל שחרית יותר מאוחר?

הנה המרדכי שבת פרק ט"ו הקשה מדוע נהגו העולם שכל ימי השבוע מתעוררין בבקר בבית הכנסת לתפלה או ללמוד, ובשבת ישנים יותר בשחרית.

ומתריץ: דטעמו של דבר שבכל ימי השבוע נאמר בתמיד של שחר בבקר בבקר, ובתמיד של שחר בשבת לא נאמר כן אלא וביום השב, ולשון זה משמע אחר כדמשמע בגמ'.

והרמ"א אור"ח סימן רפ"א מביא את המרדכי להלכה ועיין במשנה ברורה שבלבד שלא יעבור זמן קריאת שמע.

יש להקשות: הרי הך פסוק בקרבן מוסף היא בפרשתו, ותמיד של שחר של שבת כלול בכלל ימי השבוע דכתיב שנים ליום עולה תמיד את הכבש אחד תעשה בבקר, א"כ איך כתב המרדכי דלכן מאחרין להתפלל שחרית, כך נשאל בש"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרי"ד, וכן הקשה הב"ח אור"ח סימן רפ"א, וכן המגן אברהם שם, וכן בדעת תורה אור"ח סימן רפ"א, וכן בצל"ח ברכות כ"ח ע"א.

ומתריץ הרדב"ז: דכוונת המרדכי כיון דכתיב וביום השבת, משמע לשון איחור כדאמרינו "וביום השמיני ימול" כל היום כשר למילה, והכא נמי כתיב ביום צוותו וכל היום כשר להקרבה, וז"ל הרמב"ם פ"ד ממעשה הקרבנות זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה, ואעפ"כ זריזין מקדימין למצות, וכיון דכתיב בהאי קרא עולת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה, ארישא דקרא קאי דכתיב וביום השבת דמשמע איחור והוי כאלו כתוב עולת יום שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה, תדע דלא כתיב מלבד עולת הבקר, וכי תימא גם בעולת ראש חודש לא כתיב אלא על עולת התמיד יעשה, מ"מ בעולת שבת שהיא סמוכה לעולת החול הוה ליה למכתב על עולת הבקר דכתיב לעיל מינה, אלא ודאי מדלא כתב הכי משמע דסיפיה דקרא ארישא סמיק, ואע"פ שהראתי פנים לטעם המנהג לקיים דברי הראשונים וכ"ש דברי רבינו האי גאון שדבריו דברי קבלה, לא תחשוב שאני סובר שמנהג יפה הוא אלא מנהג בלתי הגון אלא ישכים לתפלה בשבת כמו בשאר הימים ואפילו לפי הטעם דביום משמע איחור מ"מ זריזין מקדימין למצות.

והנה בערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רפ"א תמה על הרמ"א: יש להקשות על הרמ"א: מהא דגרסינן בגמ' מגילה כ"ג בשבת ממחרין לבא לבהכ"נ שכבר תקנו הכל מע"ש ויפה למהר ביאתן לקרות שמע כוונתיקין רש"י ד"ה ובשבת ולפ"ז יש להתפלל על רבינו הרמ"א שכתב ונוהגים שבשבת מאחרים יותר, וזהו כנגד הגמ'.

ומתריץ הערוך השולחן: דאולי סבירא להו דזה שאמרו ממחרים לבא אינו על כנגד ימי החול דלא הזכיר בגמ' ימי החול אלא כנגד י"ט שאומר שם מאחרין לבא משום דצריך להכין לסעודת י"ט כנגד זה אמר דבשבת ממחרין לבא כלומר יותר מבי"ט אבל כנגד ימי החול מאחרין וזה שכתב הטעם מהא דכתיב וביום השבת הוא רמז בעלמא דהא במוספין כתיב אלא משום דכתיב על עולת התמיד דמשמע סמוכים זה לזה, ועיקר הטעם משום דבשבת ישנים יותר מבימות החול וכן הוא במקור הדין במרדכי פ' כל כתבי, משום דשינה בשבת תענוג.

מכתבים למערכת

מדוע כששותים יין אומרים לחיים וכי יין גורם למיתת שצריך לברך על זה שהיא לחיים מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' שבת ס"ז עמוד ב' מעשה ברבי עקיבא עשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחי לפוס רבנן, דיש להקשות מדוע כששותים יין אומרים לחיים וכי יין גורם למיתת שצריך לברך על זה שהיא לחיים, ותרצתם בחמשה אופנים.

הרב ישראל רוזנר שליט"א בני ברק

נראה לציין מה שכתב בזה בספר אהבת שלום מקאסוב פרשת נשא וז"ל כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו וסוטה כ"ז נמצא שהוא שותה מים והמים מפסידין אותו אם קלקל, ומכ"ש מדה טובה מרובה ממדת פורעניות, ומזה נמשך שאחד שותה ואחד מקבל רפואה וישועה מזה, וזהו השרש מה שאנו רואים שהחסידים שותים ומברכים לאחד ישועה או רפואה.

האם ברכה של גוי יכול להועיל

מה שדנתם האם ברכה של גוי יכול להועיל והבאתם ראיה מהא דאיתא בגמ' מגילה ט"ז עמוד א' אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, שהרי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטות ונתקימה בהן, ואלו הן דוד ודניאל, דוד דברכיה ארונה, דכתבי שמואל ב' כ"ד ויאמר ארונה אל המלך וגו' דניאל דברכיה דרוש, דכתבי דניאל ו' אלקי ד' אנת פלח לה בתדירא הוא ישיוביך, חזונו להדיא שברכת גוי נמי יכול להועיל.

הרב יעקב עקיבא עקשטיין שליט"א בית שמש

נראה להעיר דלפי דברי היעב"ץ שם אין ראיה מגמ' הנ"ל, דכתב שם וז"ל ע"פ מה דאיתא במדרש שאמתו היו עקרות כדי שלא יאמרו תפלותינו עשתה פירות, על זה קמ"ל שאל תהיה ברכת הדיוט קלה כמו שכתוב במדרש דאין צריך לחשוש, והא ראיה שהם קיבלו ברכה וזה לא הו"ק להם, אבל באמת אין ראיה מגמ' הנ"ל שהברכות שלהם מועיל רק יש ראיה מכאן רק שאינו מויק.

אין קודש דוד את מיכל בת שאול בערלות הפלשתים הרי מת אסור בהנאה

מה שהקשתם בשם חבילה של פוסקים על הא דאיתא בגמ' סנהדרין י"ט ע"ב דדוד קודש את מיכל בת שאול בערלות של פלשתים ומקודשת משום דחוי לשונרי וכלבא, וקשה לשיטת דמת עכו"ם נמי אסור בהנאה, א"כ היא איסורי הנאה והמקדש באיסורי הנאה, קמ"ל קדושתו נ"ז ע"ב דאניה מקודשת, א"כ איך חל הקדושתו, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרב יוסף מאיער שליט"א וויליאמסבורג

נראה לציין לדברי הגאון רבי יהונתן איבשיץ בספר ברכה משולשת פרשת קדושים מאמר מ"ט שכתב דלא היא רק עור הערלה, ועור אדם מת אינו אסור בהנאה ועיין בספר עונג יו"ט על דרושים פרק ד' ע"ב שכתב דבאמת בזה פליגי שאול ודוד דשאול סבר כדעת הרשב"א דמת עכו"ם ג"כ אסור בהנאה א"כ לא חוי לכלום, אך דוד סבירא ליה כדעת התוס' דמת עכו"ם אסור בהנאה, א"כ חוי שפיר לכלבי ושונרי.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אנשיל שזורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com

לבידורים בבל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

מי שיש לו משקפיים על פניו האם צריך להורידו כשקורא קריאת שמע

מה שחקרתם בהא דקמ"ל ארח חיים סימן ס"א ס"ק ה' נוהגין ליתן ידיהם על העינים בקריאת פסוק ראשון של קריאת, האם מי שיש לו משקפיים צריך להורידו כשקורא קריאת שמע או דילמא אין צריך, והבאתם מהדברי יציב דאין צריך להוריד, ודי שמניח את היד על המשקפיים.

הגאון המפורסם רבי שמואל קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הדת

נראה גם כן דאין צריך, ע"פ מה דאיתא במשנה נגעים פרק י"ג משנה ט' דמי שלבוש בכליו וטבעותיו כדיו הוא טמא מיד דכיון דלבוש בהם מתבטלין לגופו וטפלין לו, וכיון שלבוש בטלים לגופו על כן אינו חוצץ לגבי קריאת שמע.

הגאון רבי שלמה דוד קליין שליט"א לונדון מח"ס הנפלא אוצר תשובות לשאלות המצוות

הרב שמעון סימון שליט"א ירושלים

מה שכתבתם ב' טעמים מדוע צריך להניח את היד על העינים בעת קריאת שמע, נראה להעיר עוד טעם, דאיתא בערוך בשם רב האי גאון שמעביר ידיו על פניו שלא יראה עיניו כשהוא מסבך ומתנגה, והיינו דמובא בש"ע סימן ס"א ס"ק ו' דיש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה, ורבינו האי למד שמסבך העינים כפי המחשבה, ולכן מכסים העינים בשעת קריאת שמע שלא יתנגה ולפי זה אין צריך ליתן ידיו על עינו אלא רק כשאומר אחד שרק אז מסובך את העינים, וראה בספר פניני תפלה ע"מ כ"ב שכן נוהג מרן הגר"ש אלישיב שליט"א ועיין שם דעל אף דבש"ע איתא דמכסים העינים כל פסוק ראשון, כבר כתב הטור בזה דכל מה שיעשה האדם לעורר הכוונה טוב הוא.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לציין עוד טעם מה דאיתא בטעמי המנהגים בשם הרה"ק מוהר"ר מנחם מענדל מקאסוב וצוק"ל דהוא בחנית מיתת הצדיקים, כי סומא הוא מת, ומוסרים נפשם בקדושת יתורא עלאה.

מדוע בברכת המפיל תקנו לבקש על תורה הרי כל הברכה מדבר רק משנינה

מה שהקשתם בשם הצ"ח ועוד אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות ס' ע"ב דבברכת המפיל שלאחר קריאת שמע של ערבית אמרין שתשכיבנו לשלום ותן חלקי בתורתך וכי דיש להקשות מה טעם בקשה זו של ותן חלקי בתורתך בשעת הליכה לשנינה, הרי אינה מעין הברכה שמיידי משנינה, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א ירושלים מח"ס כרם יוסף

נראה לתרץ, ע"פ מה שאמרו רבותינו באבות פרק ו' משנה ו' שאחד מארבעים ושמונה קנינים של תורה"ק הוא במיעוט שינה, ועיין ברמב"ם סוף פרק ג' מהלכות תלמוד תורה ומימילא יש לומר שזה כוונת בקשתנו בברכת המפיל ששינה זו תהיה תועלת לקנין התורה ושלא ח"ו על ידי השינה לא יתקיים בו התורה.

הרב מנחם מענדל שיק שליט"א אשדוד קרית בעלזא

נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בספ"ה"ק דיש ענין ללמוד לפני השינה וסמכוה אקרא בגמ' ברכות י"ד ע"א כל המשבוע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר וישבע וילן בל יפקד רע, ולכן כיון שישנו מתוך דברי תורה על זה תקנו ותן חלקנו בתורתך.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב יעקב נוסניצווייג שליט"א מאנסי

לרגל יומא דהלולא של האור החיים הקדוש החל בט"ו תמוז

יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההילולא

תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הנגיד הנכבד הרב יעקב ראב"ן שליט"א

בארא פארק

לעילוי נשמת אמו האשה החשובה

מרת חיה שרה בת הרב משה יצחק ע"ה

נפטרה ט' תמוז ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

מגדולי אנשי המעש והחסד

הרב שמעון שר שליט"א

מנכ"ל מוסדות צאנו

לרגל שמחת הולדת נכדתו בת לחתנו ידידינו

הרב ישראל אפרים פישל גולדשטיין שליט"א

יהא רעוא שזכותו זיכוי רבבות

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליה בכל אשר יפנה